

Spółdzielnia socjalna, ważny podmiot ekonomii społecznej

Opracował Łukasz Kot

CO TO JEST SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA?

- spółdzielnia socjalna jest to taki podmiot ekonomii społecznej, który polega na prowadzeniu **wspólnego** przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków oraz jej pracowników
- spółdzielnia socjalna jest **dobrowolnym** zrzeszeniem osób
- spółdzielnia socjalna łączy działalność **gospodarczą i społeczną**
- spółdzielnia socjalna ma zapewnić **pracę** swoim członkom

FUNKCJE SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

- **społecznej reintegracji jej członków** – działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu
- **zawodowej reintegracji jej członków** – działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy

KTO MOŻE BYĆ ZAŁOŻYCIELEM ORAZ CZŁONKIEM SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ?

Założycielami mogą być **osoby fizyczne** (posiadające pełną zdolność do czynności prawnych):

- **osoby bezrobotne**, w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, 1544, 1629, 1669, 2077)
- osoby, o których mowa w art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 oraz z 2018 r. poz. 650), czyli **absolwenci centrów integracji społecznej i absolwenci klubów integracji społecznej**
- **osoby niepełnosprawne**, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, 1000, 1076, 1925, 2192)
- **osoby do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia**, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- osoby, o których mowa w art. 49 pkt 7 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, czyli **poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunowie osoby niepełnosprawnej** (z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów)

Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim

ul. Sandomierska 26A, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

tel.: 41 248-03-70, www.arl.ostrowiec.pl, e-mail: sekretariat@arl.ostrowiec.pl

- **osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej** (tzn. niewykonujące pracy na podstawie np. umowy cywilno-prawnej)
- **osoby usamodzielniane**, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, 1076, 1544), takie jak:
 - osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwane dalej „osobami usamodzielnianymi”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu
 - osoby, których pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności

Spółdzielnię socjalną **mogą założyć także:**

1. Inne osoby niż wyżej wymienione, o ile liczba tych osób nie stanowi więcej niż:
 - 50% ogólnej liczby założycieli
 - 70% ogólnej liczby założycieli, w przypadku gdy spółdzielnię socjalną zakładają osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, albo gdy spółdzielnia socjalna prowadzi działalność w zakresie:
 - zadań i usług pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej
 - rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
 - opieki nad dziećmi do lat trzech, o której mowa w przepisach o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3
 - prowadzenia niepublicznych przedszkoli lub innych form wychowania przedszkolnego o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669)
 - wspierania rodziny i pieczy zastępczej w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
2. Organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego.
3. Kościelne osoby prawne.

Liczba założycieli spółdzielni socjalnej **nie może być mniejsza niż 3**, jeżeli założycielami są osoby fizyczne, i 2, jeżeli założycielami są osoby prawne.

W przypadku gdy założycielami spółdzielni socjalnej są 3 osoby fizyczne, **spółdzielnia socjalna jest zobowiązana** do przyjęcia w poczet członków oraz do zatrudnienia w spółdzielni **co najmniej 2 osób** spośród osób wymienionych wyżej (osoby defaworyzowane), **w terminie 12 miesięcy** od dnia wpisu spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego.

Spółdzielnia socjalna **nie może liczyć mniej niż 5 członków** w przypadku osób fizycznych lub dwóch członków w przypadku osób prawnych **i nie więcej niż 50 członków**.

Spółdzielnia socjalna, która powstała w wyniku przekształcenia spółdzielni inwalidów lub spółdzielni niewidomych może liczyć więcej niż 50 członków.

W przypadku gdy założycielami spółdzielni socjalnej są organizacje pozarządowe, kościelne osoby prawne lub jednostki samorządu terytorialnego, są one zobowiązane do zatrudnienia w spółdzielni **co najmniej 5 osób** spośród osób wymienionych wcześniej, **w terminie 6 miesięcy** od dnia wpisu spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego.

Członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć osoby, o których była mowa wcześniej, w tym osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Mogą je również nabyć inne osoby. W takim wypadku ich liczba **nie może być większa niż 50%** ogólnej liczby członków spółdzielni socjalnej.

Członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, kościelne osoby prawne lub jednostki samorządu terytorialnego.

JAKIEGO RODZAJU DZIAŁALNOŚĆ MOŻNA PROWADZIĆ W RAMACH SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ?

Nie ma ograniczeń w tym zakresie. To, jaką działalnością zajmuje się spółdzielnia socjalna zależy od **umiejętności, uprawnień** posiadanych przez poszczególnych jej członków oraz od **zapotrzebowania** na konkretne usługi, towary.

SKĄD ŚRODKI NA SPÓŁDZIELNIĘ SOCJALNĄ?

Fundusz Pracy:

1. Dotacja na założenie/ przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Starosta z Funduszu Pracy może przyznać bezrobotnemu lub poszukującemu pracy niepozostającemu w zatrudnieniu lub niewykonującemu innej pracy zarobkowej opiekunowi osoby niepełnosprawnej, lub poszukującemu pracy niepozostającemu w zatrudnieniu lub niewykonującemu innej pracy zarobkowej, **jednorazowo środki na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej po jej założeniu**, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności w wysokości określonej w umowie, **nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia**.

2. Dotacja na utworzenie stanowiska pracy w spółdzielni socjalnej.

Starosta z Funduszu Pracy może przyznać spółdzielni socjalnej jednorazowo środki na **utworzenie stanowiska pracy** dla skierowanego bezrobotnego lub skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu lub niewykonującego innej pracy zarobkowej opiekunowi osoby

niepełnosprawnej, lub skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu lub niewykonującego innej pracy zarobkowej, w wysokości określonej w umowie, **nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia**. Spółdzielnia socjalna zobowiązana będzie do utrzymania utworzonego stanowiska pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy.

3. **Możliwość otrzymania wsparcia na pokrycie kosztów wynagrodzenia.**

Spółdzielnia socjalna może otrzymać środki z Funduszu Pracy na **finansowanie kosztów wynagrodzenia**, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy, wypłacane miesięcznie w wysokości **nie wyższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę**.

Powyższe wsparcie dot. zatrudnienia osoby:

- bezrobotnej
- poszukującej pracy, niepozostającej w zatrudnieniu lub niewykonującej innej pracy zarobkowej opiekuna osoby niepełnosprawnej
- poszukującej pracy niepozostającej w zatrudnieniu lub niewykonującej innej pracy zarobkowej

Spółdzielnia socjalna zobowiązana będzie do zatrudnienia skierowanej osoby przez okres co najmniej 12 miesięcy.

4. **Możliwość refundacji składek na ubezpieczenie społeczne.**

Starosta może, na podstawie umowy zawartej ze spółdzielnią socjalną, finansować spółdzielni socjalnej ze środków Funduszu Pracy część wynagrodzenia odpowiadającą składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającą składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego, w pełnej wysokości przez okres 24 miesięcy od dnia zatrudnienia oraz w połowie wysokości przez kolejne 12 miesięcy, do wysokości odpowiadającej miesięcznie wysokości składki, której podstawą wymiaru jest kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Refundacja może zostać przyznana za członków spółdzielni i pracowników należących do kręgu osób defaworyzowanych.

PFRON:

1. **Dotacja na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.**

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może otrzymać ze środków Funduszu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na **podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu**, w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą:

- nie wyższej niż **sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia**, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej **nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy**
- wynoszącej od **sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia**, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej **nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy**

2. Specjalne środki dotacyjne na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej w spółdzielni socjalnej.

Spółdzielnia socjalna może otrzymać ze środków PFRON **jednorazowo środki na utworzenie stanowiska pracy** dla skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu w wysokości określonej w umowie, zawartej ze starostą:

- nie wyższej jednak niż **sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia**, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy **nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy**
- wynoszącej **od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia**, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy **nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy**

3. Możliwość pokrycia kosztów wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej.

Spółdzielnia socjalna może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych środki na **finansowanie kosztów wynagrodzenia, w okresie do 6 miesięcy** od dnia zawarcia umowy ze starostą, wypłacane miesięcznie w wysokości **nie wyższej niż kwota najniższego wynagrodzenia**, dla zatrudnionej skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej, będącej jednocześnie osobą bezrobotną lub poszukującą pracy niepozostającą w zatrudnieniu.

Fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej:

Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE) podpisało z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) umowę dotyczącą prowadzenia przez TISE preferencyjnego **funduszu pożyczkowego dla podmiotów ekonomii społecznej**.

Pożyczki są udzielane mikro, małym i średnim podmiotom ekonomii społecznej (zatrudniającym do 250 osób): spółdzielniom socjalnym, organizacjom pozarządowym, spółdzielniom pracy, inwalidów i niewidomych, kościelnym osobom prawnym, spółkom non-profit, podmiotom reintegracyjnym: Centrum Integracji Społecznej (CIS), Klubom Integracji Społecznej (KIS), Zakładom Aktywności Zawodowej (ZAZ) i Warsztatom Terapii Zajęciowej (WTZ).

Pożyczki są udzielane zarówno start'upom społecznym – organizacjom, które rozpoczęły działalność nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem podpisania umowy pożyczkowej – Pożyczka na start, jak i podmiotom ekonomii społecznej działającym na rynku dłużej niż rok – Pożyczka na rozwój.

Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim

ul. Sandomierska 26A, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

tel.: 41 248-03-70, www.arl.ostrowiec.pl, e-mail: sekretariat@arl.ostrowiec.pl

Pożyczka na start:

- maksymalna kwota: do 100 000 PLN.

Możliwe jest zaciągnięcie maksymalnie dwóch pożyczek. Ich łączna wartość nie może przekroczyć 200 tys. zł, w tym jedna pożyczka musi być przeznaczona na utworzenie miejsc pracy.

- maksymalny okres pożyczki: 5 lat; okres karencji nie dłuższy niż 6 miesięcy

Pożyczka na rozwój:

- maksymalna kwota: do 500 000 PLN.

Możliwe jest zaciągnięcie więcej niż jednej pożyczki pod warunkiem, że ich łączna wartość nie przekroczy 1 mln PLN.

- maksymalny okres pożyczki: 7 lat; okres karencji nie dłuższy niż 6 miesięcy

ZAKŁADANIE SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

Krok pierwszy – rekrutacja osób:

- dobrze, aby osoby mające założyć spółdzielnię znały się wzajemnie, a koniecznie ufały sobie
- potrzebny jest też lider, który pociągnie do działania
- nie należy zrażać się ewentualną dużą rotacją potencjalnych założycieli spółdzielni – **nic na siłę**
- każdy musi być gotowy do osobistej pracy na rzecz spółdzielni – zarazem jako jej członek oraz właściciel

Krok drugi – zakres działalności:

- należy bazować na potencjale każdego z przyszłych członków spółdzielni
- koniecznie trzeba sprawdzić, czym zajmują się już istniejące spółdzielnie socjalne
- należy zbadać zapotrzebowanie na usługi, towary na terenie ewentualnego działania spółdzielni
- specjaliści doradzają, aby spółdzielnia prowadziła więcej niż jeden rodzaj działalności

Krok trzeci – analiza/biznesplan:

- stworzenie biznesplanu pozwoli ocenić szanse planowanego przedsięwzięcia, a przez to pomoże podjąć decyzję, czy warto wykonać kolejne kroki
- gotowy biznesplan z pewnością przyda się, gdy założyciele spółdzielni będą starać się o środki finansowe
- biznesplan można przygotować samemu (jeśli założyciele posiadają odpowiednią wiedzę) lub wesprzeć się specjalistami, którzy w tym pomogą

Krok czwarty – statut:

- jest to dokument określający podstawowe zasady funkcjonowania oraz cele spółdzielni socjalnej
- przy tworzeniu własnego statutu można korzystać z już istniejących – nie należy jednak kopiować ich bez zastanowienia
- wszystkie osoby powołujące spółdzielnię socjalną powinny znać i rozumieć treść przygotowanego statutu
- w przypadku statutu również można udać się po pomoc do specjalisty

Krok piąty – powołanie spółdzielni:

- należy zorganizować oficjalne spotkanie założycielskie, na którym zostanie powołana spółdzielnia socjalna
- trzeba pamiętać, że powołanie spółdzielni to nie jej zarejestrowanie i na tym etapie nie posiada jeszcze osobowości prawnej
- podczas zebrania założycielskiego trzeba ściśle trzymać się obowiązujących procedur i punktów
- na zebraniu podejmuje się m.in. uchwałę o powołaniu spółdzielni, przyjęciu statutu, wyborze zarządu

Krok szósty – rejestracja:

- spółdzielnię socjalną należy zarejestrować w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), w Sądzie Gospodarczym
- KRS działa jako „jedno okienko” i dlatego oprócz dokumentacji niezbędnej do rejestracji spółdzielni należy przygotować i załączyć druki do Urzędu Skarbowego, zgłoszenie oraz wnioski o nadanie numeru REGON oraz wnioski zgłoszeniowy do ZUS, jeśli członkowie założyciele zatrudnieni będą od pierwszego dnia po rejestracji spółdzielni. W tym wypadku dołączyć należy również zgłoszenie do Państwowej Inspekcji Pracy oraz do Krajowej Rady Spółdzielczej

DODATKOWE INFORMACJE

Lustracja

- spółdzielnie socjalne zobowiązane są przynajmniej raz na 3 lata do poddania się badaniu lustracyjnemu
- przedmiotem lustracji jest sprawdzenie funkcjonowania spółdzielni pod kątem legalności, gospodarności oraz rzetelności
- lustrację mogą przeprowadzić związki rewizyjne lub Krajowa Rada Spółdzielcza

Nadwyżka bilansowa

- nadwyżka bilansowa (zysk – to, co pozostanie po pokryciu kosztów działalności) nie może być podzielona między członków spółdzielni
- w koszty działalności należy wliczyć m.in. wynagrodzenia spółdzielców

Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim

ul. Sandomierska 26A, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

tel.: 41 248-03-70, www.arl.ostrowiec.pl, e-mail: sekretariat@arl.ostrowiec.pl

- wypracowany zysk dzieli się w następujący sposób: nie mniej niż 40% na fundusz zasobowy, nie mniej niż 40% na działalność statutową, a pozostałą część na fundusz inwestycyjny

Środki z ewentualnej dotacji

- środki finansowe przyznawane są spółdzielni (jako wkład), a nie członkowi spółdzielni
- jeśli ktoś z członków spółdzielni zechce odejść, to wychodzi z niej, ale bez wniesionego wkładu
- w przypadku likwidacji spółdzielni socjalnej, której powstanie zostało sfinansowane ze środków publicznych, środki pozostające po spłaceniu zobowiązań, złożeniu depozytu stosownych sum zabezpieczających należności sporne lub niewymagalne i po wydzieleniu kwot przeznaczonych na wypłaty udziałów, dzieli się między jej członków, jednak nie więcej niż 20% środków, w pozostałej części przekazuje się na Fundusz Pracy

Ulgi

- spółdzielnia socjalna nie uiszcza opłaty sądowej od wniosku o wpis tej spółdzielni do Krajowego Rejestru Sądowego, a także od wniosków o zmiany wpisu oraz nie uiszcza opłaty za ogłoszenie tych wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym
- trzeba pamiętać, że spółdzielcy i tak poniosą pewne koszty związane choćby z dojazdami do odpowiednich instytucji, wyrobieniem pieczętki, przygotowaniem materiałów (papier, wydruk) itp.

Umowy

- stosunek pracy z członkami spółdzielni zawierany jest na podstawie spółdzielczej umowy o pracę
- inne dopuszczalne umowy: spółdzielcza umowa o pracę nakładczą, umowa zlecenie, umowa o dzieło
- z pozostałymi pracownikami, nie będącymi członkami spółdzielni socjalnej, mogą być zawierane: umowa o pracę, umowa o pracę nakładczą, umowa zlecenie i umowa o dzieło

PRZYDATNE STRONY INTERNETOWE

<http://arl.ostrowiec.pl/> (zakładka „Wsparcie dla organizacji pozarządowych”) –

Centrum Wspierania Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

<https://ostrowiec.praca.gov.pl/> – Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

<https://wupkielce.praca.gov.pl/> - Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach

<http://ozrss.pl/> – Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych

<https://www.pfron.org.pl/> - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych

<https://tise.pl/> - Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych TISE SA